

ФАКТОРИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ В УКРАЇНІ

Інтеграція України у світовий соціально-економічний простір вимагає від нашої держави виконання певних умов відповідності міжнародними нормам і стандартам розвитку суспільства. До таких умов, беззаперечно, належить успішне впровадження соціального діалогу (СД), як дієвого інструменту вирішення проблем, конфліктних ситуацій та виходу з кризового стану економіки окремого бізнесу, регіону чи країни [3]. Тож на сьогодні надзвичайно актуальним є питання дослідження факторів, що сприяють чи перешкоджають розвитку СД.

Проаналізувавши передумови формування соціального діалогу в Україні, Зеленко О.О. виділила три групи бар'єрів, що стоять на заваді його ефективного розвитку (рис. 1.) [2]. Детальний огляд даних бар'єрів продемонстрував нагальність питання державного регулювання СД. Насамперед це пов'язано, з недосконалою законодавчою базою, застарілими соціальними стандартами та несприйняттям більшістю представників державної влади самої концепції соціального діалогу. При цьому відсутність дієвої системи стимулювання СД, однозначно не сприяє його просуванню та розвитку.

Як бачимо, друга група бар'єрів стосується інституціональної підтримки розвитку СД, а саме відсутності впливових недержавних організацій, здатних як просувати принципи СД, так і представляти інтереси сторін СД задля досягнення компромісу та вирішення спорів у різних сферах діяльності.

Третя група проблем виникає безпосередньо у бізнес середовищі і пов'язана із кризовими явищами у економічних відносинах. При цьому, до негативних наслідків економічної кризи можна віднести недобросовісну конкуренцію та зменшення стимулів до формування соціальних орієнтирів у економічній сфері [2].

Досить цікавими є результати дослідження проведеного на початку 2019 року у рамках реалізації проєкту «Сприяння публічним комунікаціям в діалозі між владою та громадськістю в частині імплементації положень Глави XXI Угоди про Асоціацію в умовах децентралізації». Даний проєкт було реалізовано ГО «Спілка орендарів і підприємців України» за фінансування Міжнародного фонду «Відродження». Метою дослідження являлося виявлення

ключових факторів розвитку СД в Україні, зокрема факторів, що впливають на його ефективність, особливості розвитку на різних рівнях.

Рисунок 1. Бар'єри формування та розвитку соціального діалогу в Україні [2]

Методологія дослідження базувалася на методі опитування експертів, що передбачав оцінку експертами рівня впливу факторів на розвиток соціального діалогу (0 — вплив взагалі відсутній, 5 — вплив максимальний). В рамках проекту було опитано 57 експертів, з них 51% — представники сторін соціального діалогу (12,3% — сторони органів виконавчої влади, 26,3% — сторони роботодавців, 12,3% — профспілкової сторони) і 49% — представники інших зацікавлених сторін у розвитку СД [1].

Усі фактори, що підлягали експертній оцінці, було розділено на чотири групи. До першої групи увійшли фактори пов'язані з відповідальністю, дотриманням зобов'язань, поінформованістю та довірою, до другої — фактори, що визначають можливості та ступінь залученості сторін до СД, до третьої — фактори, пов'язані з нормативним та інституційним забезпеченням СД, до четвертої — фактори, пов'язані з форматом переговорного процесу та укладанням колективних угод та договорів.

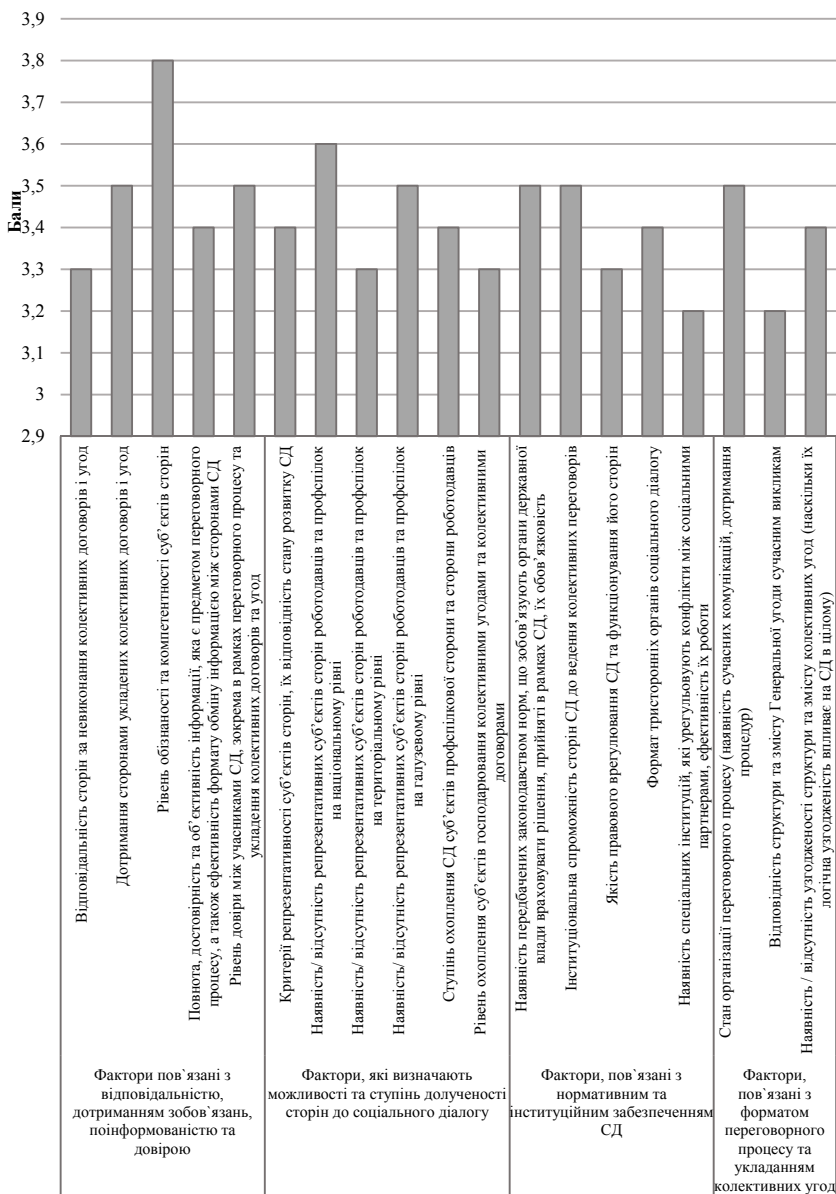

Рисунок 2. Результати експертного опитування щодо ключових факторів розвитку СД в Україні [1]

Як свідчать результати опитування, наведені на рис.2, експерти не вважають більшість факторів 3 і 4 групи визначальними, за винятком трьох факторів, з середнім балом — 3,5 з 5 можливих. До цих факторів належать наступні: «наявність передбачених законодавством норм, що зобов'язують органи державної влади враховувати рішення, прийняті в рамках СД, їх обов'язковість»; «інституціональна спроможність сторін СД до ведення колективних переговорів»; стан організації переговорного процесу (наявність сучасних комунікацій, дотримання процедур)».

Водночас, майже половину факторів, що входять до 1 і 2 групи було визнано достатньо важливими, такими, що мають значний вплив на розвиток соціального діалогу. Середній бал, присвоєний експертами для даних факторів, знаходився в діапазоні 3,5-3,8 балів. До них, віднесено: «рівень обізнаності та компетентності суб'єктів сторін»; «рівень довіри між учасниками СД, зокрема в рамках переговорного процесу та укладення колективних договорів та угод»; «дотримання сторонами укладених колективних договорів і угод»; «наявність/відсутність репрезентативних суб'єктів сторін роботодавців та профспілок на національному та галузевому рівнях».

Відтак, з огляду на зазначене необхідно конкретизувати правові та інституційні засади СД, чітко визначити відповідальність сторін та постійно підвищувати обізнаність соціальних партнерів та уряду щодо значення та ролі СД в Україні. Адже виклики, пов'язані з пандемією COVID-19, структурні зміни в економіці, зумовлені воєнним станом, а також триваюча реформа з децентралізації надає соціальному діалогу в Україні ще важливішого значення, ніж будь-коли.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Зарько Н., Ільченко Б., Нижник М. Аналітичний матеріал з проблематики публічних комунікацій в Україні. URL: <https://robotodavets.org.ua/2019/02/28/problemy-ta-perspektyvy-modernizatsiyi-sotsialnogo-dialogu-ta-publichnyh-komunikatsij-zadlya-uspishnyh-reform.html>
2. Зеленко О.О. Бар'єри формування соціального діалогу в умовах розвитку сучасного українського суспільства. *Часопис економічних реформ*. 2015. № 4. С. 93-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Cher_2015_4_16
3. Зеленко О.О. Фактори розвитку соціального діалогу в регіонах України *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 11. С. 191-195. URL: <http://bses.in.ua/journals/2016/11-2016/43.pdf>